

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 15. У Сомбору 15. Августа 1866. Год. VIII.

Школски Лист излази месечно дваред: сваког 15. и последнѣг, а Пријатељ србске младежи излази као додатак школскога Листа едаред на месец.

Цена, е за оба Листа 4 ф. а за сам додатак 1 ф. 20 н. на год.

Из упутства за приправнике и учителѣ

(о науци читаня, писаня и о реалним струкама.)

Школска управа у Минстру издала е прошле год. упутство, како се имаю спремити они, кои оће да буду примљени у приправнички завод. У том упутству има много практички мигова не само за приправнике, него и за учителѣ, кое овде у изводу ставлямо. Упутство ово односисе на науку читаня, писаня и реалне струке.

1. О читаню. Опажа се на многим приправницима, да немаю доволно вештине ни у механичком читаню; неуму непознато комађе, ни оно најлакшега садржая, да течно и лепо прочитаю; него запињу на речима ако су мало необичние тако, да и невештии слушалац опази несигурност. Ово е отуда ште се невештбаю доволно у течноом читаню; а код неких е за дивно чудо, колишно су уобште мало читали. Овима се препоручуе: да се вештбаю у читаню на глас, да читаю подуже комађе, најпре животописе или просте приповедке, ер е ово најлакше, бар по четврт или по пол сата без прекиданя, и то е' почетка полакше и разговетно, и да се врло чуваю од претрчаваня езиком и прогутаवानя последньих слогова и речи. По овоме е наравна ствар, да се ова недоскудица још у већој мери виђа код старије деце. А како у школи, где е више деце ово вештбанѣ ние можно, (да едан по четврт и по сата чита) ер би то сила времена однело, то се препоручуе учительима,

да згодно комађе изберу и деци задаю, да свако по едан комад код куће чешће на глас чита и читајући да се вештба, али онда их мора и испитати, да види, есу л' читала.

Има их, кои су доста вешти у механичком читању, ал и ништа више. По гласу им видиш, да се оно читанѣ баш ни најманѣ ненасланя на садржай; макар шта им задао, свуд едан глас, едан израз, као да е едина душа у свему комађу. Противу овога тако рећи бездушног, мрвог и безсвестног читаня, најболѣ е средство, да прочита најпре учитель деци тай комад за образац, па да га онда читаю деца. Само овим начином ухвате деца душу комада, познаю, где валя дати глас ячи, где слабии, где га валя дићи, где спустити, и коє речи валя побрже прелазити, а коє полакше на развлак. Болѣ ухвате дух комада овим начином него пажњом на знакове, кои редко где означую смисао сасвим точно. Овде се наравно предпоставля, да садржай комада деца најпре знаю, па онда и то, да учитель сам уме добро и примерно читати. Преко е нужно, да при избору комађа, коє ће учитель да деци за домаће вештбанѣ зада, избере она, коє ком детету к' срцу иде, коєм ће се дете радовати; само на том научиће се на оно читанѣ, у ком има душе и живота.

Особиту пажню валя да обрати учитель на смислено и лепо читанѣ и рецитованѣ песама. Обште е познато, да размер стихова утекне с' дететом. И овде е пре свега нужно, да учитель читајући покаже деци, како валя лепо и са обзиром на овај размер читати. Код песама валя најстрожие на то пазити, да дете сваки стих лагано чита или казує. Док ово неможе, дотле ниє он господар стиху, већ стих нѣму.

Овде имамо још и то приметити, да треба учитель са свом строгости за тим да буде, да ни пошто деца ни еднога слога, ни еднога гласка непрогутаю. Противу овога зла валя сваки учитель и то одма на почетку са почетницима непрестано да воює док га сасвим из своє школе неизтреби.

2. О писаню. При сачиняваню писмених саставака приправничких, има дотични учитель највећма на ово пазити, да ови у почетку употребе најпростие речи и најпростие ставове. Многи од приправника има некакав свраб потрзати најнеобичниє, неки туђе и стране речи, те најпростию и најтрезнию мисао заплести у гомилу све некаквих наказних и најсакатних речи и израза. Овом бучаню у коєкаквим фразама, с' коим е увек и тотанѣнѣ скопчано, валя одма на почетку

строго на супрот ићи. Желити е да ови саставци буду разумљиви и точни, и што е можно краћи, сабиени и снажни. За извештбанѣ у овом преко е нужно, да најпре добре образце преписую, па онда по тима да се у своим саставцима држе. Ове писмене саставке валя увек строгой коректури подврћи, и то пред свима и са свима.

Што се тиче красописа, то се има пре свега ићи на разговетан и течан шакопис, па онда и на леп. Зна се из искуства, да многи и учители и приправници врло мало вештине имаю у течном писаню, а то е зато, што се врло мало вештабаю у овом. Треба их дакле пре свега упутити, да много преписую, кои нису у станю сами састављати, и то да преписую из књига и ствари, које могу за образац служити, како чистоће и точности езика и правописа, тако и важности садржая. При овом преписиваню валя се чувати с' почетка неписати брзо, да се ненауче шлендриянски, а доцније валя ићи и на то, да и побрже пишу.

Леп шакопис добию деца највише кроз то, кад се строго на то иде, да им прописи буду чисти, брижљиво и колко можно лепо написани, при чему валя и на изглед пазити, да е довољно празна около руба, да сваки одсек мало унутри започне, и друго.

Код красописа има се пазити; да се неправне писмена сувише велика ни крупна, да сва сложено леже, да су сви дебели потези еднаке дебљине, да еднако едан од другог одстоје, да се неправне ни оздо ни озго велики репови, да нису сувише трбушати ни ваздан шнекласти, да сва писмена едне речи међу собом везана стоје, да речи на еднако разстављене стоје, да врсте право иду, и наеднако растојањѣ, заради чега валя најпре подметај у помоћ узети, а после и без њѣга.

Лепо прављѣњѣ броева (цифри) несме се занемарити, а баш ово е велика срамота за свакога приправника и учитеља, нехтети ово неколико знакова научити лепо правити.

При цензури шакописа валя најпре главне мане изправљати и показати, како валя оно лепше начинити, па кад е ово изглађено, онда на ситније мане ићи. Ако е које писмо сасвим ружно, то га валя по лепшем образцу стотинама пута само самцато изписивати и дотле правити, док се рука неизвештба, да га лепо начини.

(Продужиће се.)

Градиво за прво писанѣ и читанѣ

(из Земљописа и Повестнице).

(Продуженѣ.)

8. У Карловци има србска богословия и велика гимнасија. Далмација е најтоплии край у целом аустриском царству. У манастиру Раваници лежи целокупно тело србскога цар Лазара. У манастиру Крушедолу лежи рука св. майке Анђелије. У Пешти има велики гвоздени мост преко Дунава. Ное е био праведан, зато га е спасао Бог. Први патријарси били су Аврам, Исак, и Јаков. Праведни е Јов образац, како валя беде сносити. Стари Грци били су најславнии народ на свету. Стари Римљани били су најсилнии народ на земљи. Аугуст е био први и највећи римски цар. Цар Константин е први учинио хришћанску цркву царствујућом. Први славенски апостоли били су: св. Кирил и Методије. Неслога србских войвода после Душана упропасти србско царство. Одважност Карађорђа и Милоша ослободи Србију од турскога ярма.

9. Оба Бечеја знаменити су са јаке трговине са раном. У Срему и Славоний рађа славно вино и воће. У Далмацији рађа многа маслина, смоква, лимун и поморанџа. У варошима цвѣтаю науке и вештине, занати и трговине. У Бачкој има два србска манастира: Ковиль и Бођан. У горњој Угарској има само едан србски манастир: Грабован. У Славоний има два србска манастира: Оравица и Пакра. У Хрватској има два србска манастира: Гоширѣ и Лепавина. Вавилон е био највећи и најстарији град на свету. Четир велика пророка есу: Исаија, Еремија, Езекиљ и Данил. Четир света Евангелисте есу: Матей, Марко, Лука и Јован. Св. Ђорђе и Дмитар погинули су под цар Дукљаном. Макавеи су образац, како валя своје любити и бранити. За владе римскога цара Аугуста, родио се Христос Спаситель. На сто година после цара Душана отеше Турци Цариград. Године 1716 поби войвода Евгеније страшно Турке на Варадину.

10. У Пешти е столица сви наука и вештина за Угарску. Муач е знаменит са битке Мађара и Турака године 1526. Матузал е доживео најдужи век, 969 год. У Атини су прво и највећма процветале науке и вештине. Римско царство из ничега постало доцније цео свет овлада. Под цар Душаном била

е србска држава у највећој снази. Под угарским краљ Матиом изчњивали су Срби езгру угарске војске. Браћа Бакићи били су у најстрашњих турска доба најславни србски јунаци. Крајна е заведена на одбрану Угарске и Аустрије од Турака. Беркасово у Срему било е поздњих столица србског деспота Јована. Моровић у Срему био е столица србског деспота Стевана Штиљановића. Год. 1696 страдали су Турци на Сенти већа него игде. Арапске су цифре тек иљаду година после Христа обште примљене. Од како се књиге печатају нема више но 440 година. Пароплови измишљени су пре 60 а паровози пре 40 година.

11. У Угарској највеће су србске обштине: Кикинда, Сомбор, Вршац и Нови Сад. У Славонији знамените су банџ: Даровар и Липик обе близу Пакраца. У Европи највеће су планине Алпе, у Азији Импалај, у Америци Анде. Европа, Азија и Африка зову се старј свет, а Америка и Аустралија нови. Шиклош у Баранји био е доцњих столица србског деспота Стевана Штиљановића. У манастиру Шишатовцу лежи целокупно тело св. Стевана Штиљановића. Ирод посече 14000 деце да би само међу њима и Исуса посекао. Св. Константин и његова мајка св. Елена били су први од царева хришћани. На позив грчког цара Ираклија дођоше Срби год. 636 п. Х. у ове земљ. У Срба е било три цара: Душан силни, млади цар Урош и св. цар Лазар. Срби су имали три деспота на оној страни: Стевана високог, Ђурђа и Лазара Бранковића. Србски патријарси на овој страни били су: Арсеније Чарновић, Арсеније Јовановић и Јосиф Раячић. Најславни србски списатељи били су: Доситеј Обрадовић, Јован Рајић и Лукијан Мушицки.

12. У Банату има 7 срб. манастира: Ходош, Бездин, Сенђураћ, Базаш, Месић, Златица и Войловица. У Фрушкој гори има 12 срб. манастира: Раковац и Беочин на дунавској, Привина глава, Шишатовац, Кувездин, Бешеново, Раваница, Јазак, Опово, Ремета, Гргетег и Крушедол на савској страни планине и Фенек на Сави. У Далмацији су знатни србски манастири: Крка, Крупа, Драговић, Савина, Прасквица и Режевић. Срби у Аустрији имају 7 владика: Новосадског, Темишварског, Вршачког, Будимског, Пакрачког, Горњокарловачког и Задарског. Скоро ће бити 500 год. како Срби на Косову

изгубише царство. Срби имаше 7 кралѣва из лозе Неманя: Стевана, Радослава, Владислава, Уроша, Драгутина, Милутина и Стевана Дечанског. Србски деспоти у Угарској били су: Стеван, Змай Вук, Ђорђе и Јован од племена Бранковића и Стеван Штиљановић. За владе цара Леополда пређе са патријаром Арсенијем на 40000 србских породица у Аустрију г. 1690. Срдар Стојан Јанковић и Илија Смиљанић беше славни србски ускочки јунаци, које и данас песме славе. На Сланкамену страдаше люто Турци год. 1691, где се славно показа срб. войвода Јован Манастирлија. Наши прадеди любиле своју веру и језик, своје обичаје и слободу, и одликоваше се у овом над свима славенским племенима. Завист неслога и издајство три најцрња зла, са којих Срби изгубише царство, и данас их упропашћује.

Веверица.

(Једна лекција из науке гледаня.)

II.

За забаву и науку са старим ученицима (у III. разреду).

(Свршетак.)

У. Сад ми реците, дал ви у веверице на уснама какве длаке видите, које се од других осталих разликују?

Д. Те су круте и беле боје.

У. А по чему се разликују ове до носа длаке?

Д. Ђе су врло дугачке, круте и црне.

У. Како се зову, тако тврде длаке?

Д. Чекиње, перая и бркови.

У. Избројте колико перая имаде овде?

Д. Пет.

У. Ето и овде спрам очию и на ланитама имаде неколико.

У. Шта видите на врх ува?

Д. Читаву поворку длака, као неки џбунић.

У. Тај џбунић длака на ушима, изгледа ко рогови; па потоме се може наша проста веверица од других још различитих врста лако разазнати. Сад ми још реците, дал би та животињница у препеци сунчаной себи умела чимгод заклон и ладовину направити?

Д. Могла би репом.

У. Како јој реп изгледа, кад би њиме заклон могла направити.

Д. Дугачак є и у цбуну.

У. Тако є. Сад да видимо, да ли є тело или реп дужи. (учитель мери) Дакле кои є део дужи?

Д. Реп.

У. Стоєли те дуге длаке око репа свуд унаоколо ко у мачке?

Д. Не, оне стоє само на две стране, па у ширину.

У. Добро є; и то ко иглично лишће у зелене єле. Због тога є реп широк, и због тога, може га веверица место сунцобрана употребити, што она и чини кад седа. Она га држи тако високо, да сен управо преко леђа изнад главе пада. — Њене очи као што видите, стоє сасвим у страни главе и излазе здраво напоље. Шта још видите на њима?

Д. Оне су доста велике, и црне боє

У. Какав є у веверице врат?

Д. Њен є врат доста дуг, и тек мало тањи од дугог тела.

У. Ма да су јој ноге кратке, опет су зато справ ње нешто дуже, што є понаввише у глодајућих животиња. Зато им є ход скакутајућ. Колико прстију има на свакој ноzi?

Д. На свакој предњој ноzi има четир; а на стражњој пет прстију.

У. Тако є! Само треба да још приметите, на предњој ноzi, овај нокат, кои место палца важи. Јесу ли палцеви растављени или с јужени?

Д. Растављени су.

У. С чиме су оружани?

Д. Оштрим ноктима.

У. Доле има модричасте кожне топанке нашто?

Д. Да се може лакше верати.

У. Какве є боє веверица?

Д. Она є црвено загасите боє.

У. Понаввише изгледају тако све наше веверице. Али има их и црни, црно загаситих, и шарених. У зиму су све понаввише сивасте, а по трбуху беле. Сасвим беле веверице врло су редке. — Како се то каже, кад коє животно добро види и осећа (мирише)?

Д. Има оштар вид, добар нос.

У. Судите по овом што ћу вам рећи, да л' є код веверице єдно или друго, од тих чула укореньено? — Кад се човек пошне по дрвету, на ком є веверичино гњездо, и ту нађе младе без маторих, па их додирне; чим се врати, одма осети,

да е ту човек био, и носи своје младе далеко, далеко у друго гњездо. Шта више ако додирнеш под гњездом дрво, на ком е веверица, таки она осети па скаче с еднога дрвета на друго. — Па ако на највишем расту или букви седи, а на земљи едан жир лежи, таки га она спази. — Шта мислите дакле, имали неверица оштра осећања?

Д. Има.

У. Назначите ми нека.

Д. Нос и вид.

У. И врло нјежно осезање мораду имати, ер најслабије дрктанье дрвета, кад га човек дирне примети она. Још и на едан дан напред осети, кад ће бити буре, грмљавине и кише, па одма са оте стране од куд непогода долази, заграђуе своје гњездо. А и осети неваљео орах по тежини, ер чим га узме предњим ногама ако е неваљео позна га и баци, па зато, што год за зимницу ораха сакупи, ни едног нећеш неваљаног наћи. Можда е кои од вас видео веверицу у прозору на ланчићу или у менажеріи.

Д. Ја сам видео. И ја сам.

У. Па сте ваљда приметили, дал' е мирна и суморна или весела и живостна животињица.

Д. Весела е и живостна.

У. Ест веверице су врло окретне, шалыве, имаю лепе очи, вољу чистоћу, па се даду припитомити и многой вештини обучити: по обичном такту, ког увечбаю, науче играти. Неки учен човек, приповеда о том: Ја сам имао две веверице, женку и мужака, у едном великом кавезу; оне су играле неку ванредну игру што ћу да опишем. Мужак е скакао увек у страну, тако, да му е тело увек полукруг правило. А женка е опет до нјега стояла и тако исто скакала, само што е она мањи круг правила, а паданье се тако моментано збивало, да си увек само едан ход чуо; ер су обое у едан исти мах на спод стали. Ја сам их едном опет пуних десет минута гледао где играю, и то са предњима ногама лупали су по споду, савим по најточниєм такту. Из тога се може докучити, да веверице врло добро музикално уво и тактно осећање имаю. — Где се те нјежне и живостне животињице обично задржаваю?

Д. У шуми на дрвима.

У. Зашто се оне могу тако лако а и брзо по дрвима верати?

Д. Ер имаю на прстима оштре нокте.

У. Да оне своя гњезда као тице на дрвећу, понајвише на блама и растовима праве и то од гранчица, лишћа и маховине, то сте вальда видели или чули. Али вам морам још рећи, како оне себи гњездо граде. Оне га направе горе на дрвету, ко неку шиласту капу. Са стране од куда се сунце рађа, направе оне врата, али и доле уз дебло, оставе једну рупу. Зашто праве гњездо налик на кров?

Д. Да немож' унутра киша падати.

У. Из тога можете докучити, волели оне суво или влажно место?

Д. Суво.

У. По чему судите?

Д. Ђр над собом кров дижу, да се вода доле слива, а не на њих.

У. Али зашто оне осим главна улаза и ону доле рупу праве?

Д. Да би осетили, и опазили брзо, ако им се који непријатељ од доле прикрасти жели.

У. Тако је. Такових гњезда сагради сваки пар веверица најмање по четир. Због тога могу оне своје младе ако се несрећа здеси одма у друго гњездо преместити. Али ко ће ми казати чиме се веверице ране?

Д. Орасима, жиром, лешњиком, коштицама, кестенљем.

У. К томе још морате коштице од ораха, семенје блого и кленово, пупе од дрвећа, јагодино лишће и печурке придодати. — Како се веверица намести кад једе?

Д. Седне на стражње ноге.

У. Људи, што у шуми дрва секу, нађу по пуно гњездо млади. Дал' веверица само једно окоти?

Д. Не, више.

У. Ти имаш право. Веверица окоти троје до седморо младих, кои су осам дана слепи, па их дои млеком, док немогу по дрвима пузити, и то бива после четир недеље. — Сад би још рад знати, да ли веверица корист или штету людма наноси! Многи људи једу њено месо, са њеном кожом кожухари постављају халбине, а од репа т. ј. од оних длака на репу, праве се кичице за сликање. Но оне кваре много дрвеће ѿ одгризају пупе, копају посејни жир и друго семенје па поједу; разгризају ресе блага и кленовом дрвећу, и однесу многе лешњике и орахе себи за рану на зимницу, па их закопају у земљу. Дакле реците ми, како ви мислите, јесу ли нам веверице од користи или од штете?

Д. Оне су њ од користи и од штете.

У. Найвећу штету могу оне човеку онда нанети, кад га уџду, ер им е уџдац отрован. Има много примера, да се човеку, ког су уџле, морао прст осећи, ер се рана нис залечити могла. — Сад напоследку, желим знати, ко ће ми од вас све то што смо о веверици говорили, лепо наброити и описати.

ПРИМЕТБА. На овај начин ваља у народной школи учити природопис. Притом е врло добро уз описиванѣ животиня придодати сгодне приповедке о животиняма, какове нам и Приятель Србске Младежи доноси.

Кіевска писма.

II.

(28 Јуния 1866).

Сад ево навршисмо школску годину. Беше за ме доста муке, а то и сами знате, да се немогаше олако проћи у моим околностима. Првог Јуния почеше нам се репетицие. Испити су били 13. 14. 16. и 17. Јуния, а 21. Јуния беше свечани испит из свию предмета пред високопреосвештеним Митрополитом Кіевским Арсением. Митрополит е био са испитом веома задоволян а и цела нѣгова свита, — епископ, доктори св. богословие и магистери. Сад имамо одмор до 15 Августа, па онда ћемо науке наставити. Професори врло добро предаю, али е предмета много, и едва може човек све утувити што на предаванњима слуша. Превести ћу неколико лекция из разних предмета, да виде и наши Србљи, шта се ради у богословиі Кіевской. — Књига у Библиотеки Духовне Академие имамо много, и надам се да ћу се преко ферия начитати, само е времена мало, — мало за моѣ велико предузеће. Но мислим барем, да ће се србска богословска омладина моим примером побудити, и увидити, да іој се ваља озбиљно приправљати за радню на пољу духовне просвете. А где ћемо се ми тамо у нашем краю чему ваљном научити, што е свештенику нужно? Па и где су нам тамо књиге, да се сами читанѣм дотеруємо и поучимо? Єдино нам е спасение, да наши отличниі изучени богослови овамо долазе, или іош болѣ, да врстниі младићи одма по свршетку осмог гимназиског разреда овамо дођу, и да се најпре у висшим разредима семинарие за академию припреме, па онда у Академию да ступе. По мом увиђењу нужно би и

преко нужно било, да Свети Патријарх Србски и Преосвештени Архиереи нашѣ, о своје или о народном трошку, пошлю овамо одма још ове године барем шесторицу одабраних Срба, да се духовним наукама уче, ер тако ће се само по закључењима прошлог сабора нашег нови рад у богословияма нашим започети и новим духом заданути моћи. Само са таквим свештенством, које је ваљано изображено, и које свести и волѣ за духовну и просветну радњу има, произвешће се лепша хармонија између Владика и Свештеника, између калуђера и мирског свештенства, само онда ће наступити братска слога и узаймна љубав међу свештеницима једнога места и једног предѣла, и свештеници ће кадри бити у заједничкој радњи са учительима народ од зла и пропасти чувати и к' свестраном напредку приводити. Люто се варају они наши људи, који мисле, да је за попу онај ђак који се нинашто друго употребити неможе, и који држе да се невѣжеством чува вера и закон. Данас сви паметни људи држе, да су воспитани и изображени свештеници највеће благо за цркву, за веру и за напредак народни; у таквим свештеницима добили би Архиереи наши силну народну подпору, да с њима заједно за благо народа делају. Овде у Русији Архиереи, Архимандрити и Проте, као трудољубиве пчелице делају на пољу духовне књижевности, а свештеници дела њихова читају, и народу казују, како му се владати ваља, да постане бољи и напредни. Гледам ове проте руске како слободно стоје пред митрополитом, и нестесњавају се ни најманѣ, и како митрополит с њима лепо поступа, ербо су ваљани и сви из реда Магистри Богословие, а Прота Фаворов је Доктор и Проф. Богословие на свеучилишту св. Владимира; но и есте ваљан и отличан, а још је млад човек, једва ако му има 40 или највише 45 година.

Богословие стоје далеко бољѣ него у нас. У нас тамо свештеници, ако и есу богословију учили, слабо се баве с њоме, а и богословци тек као од беде уче своје студије и иду у цркву, управо рећи гледе само да сврше науке па да до леба дођу. Остали ђаци наши и незнају за науку Християнску. Али овде је у Русији сасвим другачије. Богословске науке предају се овде у свима заводима, па и на самим универзитетима. И један гимназиста руски далеко више знаде о богословији него наши богословци. О духовној Литератури руској нећу ни да вам пишем, ербо сте с њоме познати, за њу сам од вас први пут чуо, с њоме сте ме ви први упознали. Наша академја

издає два часописа: „Києвски труди“ и „Воскресное чтение.“ Има у њима преизредних богословских научних и популарних чланака, кои би нашем свештенству, а посредством овога милостом нашем Србству од велике моралне користи бити могли.

Пре неколико недеља вратио се високопреосвештени Митрополит Києвски Арсеније из престолнице Руске и имао сам приступ к њему. Примио ме је снисходително и врло лепо. Питао ме је, како ми се свиди у академији, и зашто наши богословци недолазе овамо да се воспитавају у академији! При полазку мом од Њега, имао је милост дати ми велику поскурицу и једну св. иконицу из Лавре Києвопечерске на благословеније. После сам био код преосвештеног епископа Порфирија и с њиме сам имао част читав сат разговарати се. И он ми вели, ваљало би да се упознамо ми Срби са руским духовним академијама, и питао ме је излази ли код нас кои црквени лист? Коя су најновија и најваљанија дела духовног садржаја на србском језику? Кои су најзнатнији писатељи на пољу духовне литературе код Србаља у Аустрији? Каква се популарна дела за народ у духу вере и морала на србском језику печатају? Можете представити себи, како ми је образ од стида црвенио, кад ми је на ова питања требало одговоре дати. Јадно беше, но морадох му истину одкрити, и казати како је код нас. —

Високопречастни Господин протопресвитер Рајевски, по којега милостивој препоруци сам овде тако лепо примљен и са свима потребама живота снабђен, писао ми је, да останем овде више година, како би магистерски степен добити могао, али мене силно вуче љубав к домовини, и желио би се одма по свршетку академичког курса, у ово доба године кући вратити. Какав ћу степен заслужити, не знам. Само толико држим, да ћу овим што сам овамо дошао, добити поуздани и чврсти основ, на коме могу даље радити и роду свом као ваљан свештеник достојно послужити. Ја још и ово мислим. Ако би наши србски синови долазили овамо на србски трошак, да неуче све предмете, него да избере сваки само по три или четири богословска предмета и да се само с овима занимају. Устројство академија удешено је за руске ђаке, којима „академични степен“ опредељава будућу каријеру, а за нас су нуждни засада само люди по струкама изображени, кои ће после бити професори из појединих богословских наука. Познато ће вам бити, да овде у Києву имаде и женска

гимназия, са шест разреда. Док разберем, написаћу вам шта се у нѡй предае и учи. —

На даљину тако се човек у Русіи привикне, да ми се сада Сивац тако близо чини, као пре Пешта. Моје колеге поразилазише се кући, па и они кои су на 800 врсти од Кієва, (а седам се врсти рачуна на сваку нашу миљу). И то ние за Русе далеко, па притом нѡине чарде и гостионице, с којима сте се из мога путописа у Даници, и из писма, што мом рођеном брату писах, упознати могли! . . . . .

Ваш

Милан Костић.

НАРЕДБА

Вис. кр. угарског намест. Савета

од 23 Апр. о. г. Бр. 11.890.

епархиялним властима православне цркве: Арадској, Темишварској и Вршачкој.

Наредбом од 9. Дек. 1862. Бр. 85,914 у погледу на ред обучавања кои се има у православним народним школама обдржавати, позвате су дотичне епархиялне власти, да настоявају, како би се у свакој по език мешовитой общини две самосталне школе установиле, од којих би у едной србски а у другој романски език био редовни език учења. Том приликом изречено е, да ће се, и међутим докле се ово дело неоконча, као и уобште у свима по език мешовитим общинама, где нема изгледа да ће се две школе завести моћи и где е брой младежи и едне и друге народности готово подеднак, — полудневно обучавањ, пре подне на едном, а после подне на другом език, које е досад тамо уобичаено било и одсада задржати.

Сматрајући на то, што е на гдекоим тек местима започета радња о заводеню отделѣних по народности школа досада славим плодом уродила, сад пак зависи она од предузетога већ поделеня мешовитих црквених община, — и само извршенѣ висших наредба о полудневном обучавању понавше се отешчава тим, што учители у таковим школама или у едном или у другом език нису у толико вешти, у колико е за обучавањ младежи нужно, као што се приликом последнѣ визитацие тих школа приметило.

Корист школског обучавања и праведне желѣ дотичних община изискую, да се та препона уклони. С' тога е нужно, да у свима школама, у којима е по смислу горнѣ наредбе полудневно обучавањ заведено, поставлѣни учители, кои су учительски испит у Сомборском Србском учительшћу свршили, испит из романског езика у Арадској романској препарандіи положити имаю: они пак учители, кои су учи-

тельски испит у Арадској препарандіи положили, имаю, ако не с концем текуће, а оно најдалѣ с концем доидуће школске године, испит из србског и старославенског езика у учительишту сомборском положити.

Високопр. Ваше се овим позива, да изволи дотичне учителѣ у овом погледу како валя упутити, а попис њихових имена управительству Арадског, односно Сомборског учительишта, (кои су о држаню овог испита већ извештени,) саобштити.

В. В. имаће доброту такође оне учителѣ, кои мисле да нису у станю речене испите положити, унапред озбиљно пазљивима учинити, да за времена потраже себи друго место, у ком ће дужностима своима одговарати моћи, иначе имаю они сами себи последице своє нехатости приписати.

У осталом правительство ово предпоставля, да ће се В. В. брижљиво и благовремено о том постарати, да се учителѣ, — кои овоме испиту подлеже, и кои би се можебити морали са садашњѣг места уклонити, — даном приликом на друго место преместе и да без службе неостану.

Д о п и с.

У Сомбору, 29 Јулиа. Високи кр. угарски наместнички Савет наредбом од 20 Јулиа о. г. Бр. 55,313 поставио є за овогодишњѣг повереника свог при испитима о учительској способности у кр. учительишту србском у Сомбору високоблагородног Госп. Трифона Атанацковића бившег негда многозаслуженог професора педагогике у овом заводу а садашњѣг поджупана славне Бачке жупаниє наложивши уєдно да се испити второлѣтних приправника и учителя, кои имаю на то дозволенѣ, без одлаганя предузети имаю. Преч. госп. управитель учительишта прота Бранковић чим є ову наредбу примио, одма є с наставничким особлѣм посетио господина поджупана, и саобштио му како су се већ сви приправници и учителѣ што су овде били, поразилазили, почем є школски течай на основу високе наредбе од 11 Јул. о. г. Бр. 55,021, без испита завршити се морао, и тако є у овай мах немогућно испите о способности учительској држати. — Још пре тога учинило є управительство учительишта вис. кр. Савету предлог, да се одреди у напред рок ових испита, па да се дотичнима путем Шк. Листа саобшти кад ће они овамо доћи морати. То є исто како чуємо и Госп. кр. правительствени повереник в. намест. Савету предложио, и тако се сваки дан изчекує наредба, којом ће се рок држаня учительског испита определити.

Школске вести.

ПОКЛОН ШКОЛАМА. Високопреосвештени г. Лукіа и Николавић епископ Горњокарловачки, изволио є, осим Школскога Листа што га сам прима, предплатити на целу ову годину још два примерка Листа овог, и то єдан за ученике Богословског училишта у Пашкоме, а други за єдну сиромашну школу у епархији Горњокарловачкој.

ИЗЛОЖБА УЧЕВНИХ СРЕДСТВА У ЗАГРЕБУ. Због немилых ратних околности одгођена е на боля времена.

УЧИТЕЛЪСКИ ЗБОР. Чуємо да е у Вел. Бечкереку 16. Ју-
ния држан први окружни учительски збор. За чудо е како нам нитко
неописа деланѣ овога збора, а валяло би, да се у свакоме збору об-
штим договором одреди едан члан, коме ће у дужност спадати, да овом
учительском јавном органу доставерно саобшти. сву радню дотичнога
збора. Тако се чини код Хрвата, Словака, Чеха, Мађара и осталих
народа; тако валя и код нас да буде. За сада јавно умољавамо Гос-
поду Вел. Бечкеречке учителѣ, да нас о бившем збору известити изволе.

НАИМЕНОВАЊА. У Дероню г. Филип Бркић. Свршио подре-
алну школу и препарандию у Сомбору проглашен да е способен за
учитеља у основной школи. Тражили се још: Цветко Поповић и Ми-
лош Симић. Потврђено од кр. угар. Наместништва бр. 47658 г. 1866.

У Канъижи, г. Тодор Мирилов. Свршио 4 гимн. класе у Се-
гедину и препарандию; проглашен да е способен за учитеља у основ-
ной школи. Тражили се још: Станислав Груић, Стеван Милашиновић,
Милић Живић, Александар Стаић, Анастасије Димић. Потврђено од кр.
н. бр. 47655.

У Брестовцу, г. Александар Конъовић. Свршио две ре-
алне кл. и препарандию у Сомбору. Проглашен да е способен за учи-
теља на основной школи. Тражио се још Стеван Жекић. Потврђено од
кр. нам. бр. 47653.

У Десѣот Сентивану, г. Александар Стаић. Свршио 4 гимн.
класе у Врбасу и препарандию у Сомбору. Проглашен да е способен
аз учитеља у основной школи. Тражио се још Стеван Милашиновић.
Потвр. од кр. уг. нам. бр. 47654.

У Турској Канъижи, Милић Живић свршио 4 гимнас.
разр. у Сегедину и препар. у Сомбору, проглашен да е способен за
учитеља у основной школи. Тражили се још: Михаило Кнежевић и
Ђорђе Крагувић потврђ. од кр. уг. Нам. бр. 46752.

УПРАЗЊНА УЧИТЕЛЪСКА МЕСТА. У Земунском предградию
упразњено е место учитеља у старијем разреду, с платом од 315 фор.
и 60 фор. за обиталиште. Стечай е отворен до последнѣг Аугуста по
нашем. Молбенице се шилу на поглаварство слободне војне общине
Земуна.

У Сусеку и у Лединци у архидијецези Карловачкой. Плата е у
Сусеку 160 фор. а. вр. 20 пож. жита, толико кукуруза, 12 фун. све-
ћа 6° дрва, слободан стан.

У Лединци: 210 фор. а. вр. 20 пож. мер. жита, толико кукуруза,
12 фун. свећа 6° дрва, слободан стан. Рок 25 Аугуста.

У варошици Шиду у Срему упразњено е место учитеља III раз-
реда, с платом 210 фор. 24 пож. жита и толико ситна кикуроза, 6 хв.
дрва и 60 фор. накнаде за обиталиште. Иште се да кандидат добро
немачки зна, Рок е последњи Аугуст. Молбенице имаю управлѣне бити

на архидиѣцезални конзисториум, а поднети се имаю окружном школском управительству у Шид.

У Араду. плата 400 фр. 4 ланца землѣ, 9 хв. дрва стан, и 60 фр. за поянѣ. Молбенице се поднети имаю Конзисторіи Темишварской.

къ Бр. 133

Уч.

Стечаи.

У Епархіи Бачкой находе се слѣдуюћа учительска мѣста упразниѣна.

1., У Пачиру съ платомъ 105. фор. Ау. вр. 45. пож. жита, 2 хв. тврдихъ дрва, 4. хв. сламе, бесплатно обиталиште и $\frac{1}{4}$ сесие землѣ.

2., У Стар.-Врбасу съ платомъ 105. фр. Ау. вр. 25. пож. жита, 3. хв. дрва, 3. хв. сламе, бесплатно обиталиште $\frac{1}{2}$ сесие землѣ, за кою общество порезъ плаћа.

3., У Туріи два Учительска мѣста, прво съ платомъ 157 фор. 50^к кр. Ау. вр. 20. пож. жита, и 16. ланаца землѣ, и бесплатно обиталиште, а друго съ наградомъ 157. фор. 50. кр. Ау. вр. 20. пож. жита бесплатно обиталиште и 16. ланаца землѣ.

4., У Сент-Томашу два учительска места, свако съ платомъ отъ 400. фор. Ау. вр. и една учителька за женске послове съ наградомъ 300 фор. Ау. вр.

5., У Старом-Бечею Учительско званіе съ чистом годишньомъ наградом 414. фор. и слободним обиталиштемъ, — Учителька за женске послове съ платомъ 210. фор. Ау. вр. и бесплатним обиталиштемъ.

6., У Баи съ платомъ 315 фор. Ау. вр. 6. хв. мек. дрва и 8. ланаца землѣ.

7., У Фелдварцу съ платомъ 400 фор. Ау. вр. паушала 10. фор. 50. кр. за чишкенѣ школе 10 фор. 50. кр. бесплатно обиталиште.

Просители имаю своимъ молбеницама крштено писмо, свидѣтельства о учительской способности и досадашньої службы, као и моралномъ и политичном поведению свом приключити и овамо от дана публикацие Стечая овог рачунаюћи, найдалѣ за четир неделѣ дана поднети.

Из засѣданія Конзисторіалног у Новосаду 7. Іуліа 1866. држаног.

 Ко за Лист овай іош платио ние умолява се да то што пре учини.

На друго полгодие прима се еднако предплата.

Подпуних броева од првог полгодия више немамо. —

Сви заоставши броеви првога полгодия (осим 6. бр. Листа и 1. броя Приятеля) могу се добити за 50 новчића.

Издае и уређус Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрие Вагнера и друга.